

**Основні тенденції та перспективи розвитку страхування автотранспортних засобів (на прикладі Львівської обласної агенції приватного акціонерного товариства страхової компанії «Універсальна»)**

## ЗМІСТ

Вступ.....	3
<b>Розділ I. Економічна сутність автотранспортного страхування.....</b>	<b>5</b>
1.1. Поняття автотранспортного страхування та його розвиток в Україні.....	5
1.2. Класифікація автотранспортного страхування.....	8
<b>Розділ II. Дослідження автотранспортного страхування СК «Універсальна» м. Львів.....</b>	<b>10</b>
2.1 Фінансові основи та історія організації автотранспортного страхування.....	10
2.2. Система автотранспортного страхування.....	16
2.3. Аналіз договірних відносин у автотранспортному страхуванні.....	17
<b>Розділ III. Тенденції та напрямки удосконалення автотранспортного страхування ПрАТ СК «Універсальна».....</b>	<b>19</b>
3.1. Стратегії розвитку автотранспортного страхування.....	19
3.2. Напрями вдосконалення страхових послуг у сфері автостраховання.....	21
Висновки.....	27
Список використаної літератури.....	30
Додатки.....	32

## ВСТУП

Україна – держава з ринковою економікою, що розвивається, проте темп цього розвитку, на жаль, повільний. В країні існує безліч ризиків різного ступеня, які можуть призвести до втрати майнових цінностей. З цього виникає потреба у захисті за допомогою страхування. У провідних країнах Європи, Америки та ОАЕ ринок страхування є досить розвинений і охоплює майже всі сфери діяльності: від домогосподарства – до ведення бізнесу. У нас даний ринок знаходиться на стадії розвитку і здебільшого охоплює лише ті сфери, де утримання страхового поліса є обов'язковим. Автострахування займає значну частку в розрізі всіх видів майнового страхування та відіграє важливу роль у суспільстві, оскільки дає змогу відшкодувати втрати від вартості авто, або зменшує витрати на його відновлення, в разі настання страхового випадку. Власники транспортних засобів бажають захистити своє майно від цих чи інших потенційних ризиків, шляхом укладання відповідних договорів із страховиками. У результаті – зростає попит на страхування транспортних засобів, що свідчить про актуальність наукових досліджень.

Дослідження теми автотранспортного страхування проводилось такими науковцями, як Мельничук Н.Ю., Залюбовська С.С., Колупаєв Ю.Б. [3], Тринчук В.В., Говорушко Т.А. [17], Базилевич В.Д. [11], Осадець С.С. [12], Стецюк Т. І. [16] та інші.

*Об'єктом* дослідження наукової роботи є організація страхування автотранспортних засобів та методи надання страхових послуг, на прикладі ПРАТ «Страхової компанії «Універсальна» у м. Львові.

*Предметом* дослідження є економічні відносини між страхувальником і страховиком, що виникають внаслідок страхування ризиків, пов'язаних з користуванням транспортних засобів.

*Мета роботи* полягає в дослідженні основних тенденції та обґрунтування перспектив розвитку страхування автотранспортних засобів на прикладі Львівської обласної агенції приватного акціонерного товариства Страхової компанії «Універсальна».

*Методологічну основу* дослідження становлять наукові праці в галузі страхування, аналіз стану автострахування в сучасній Україні та перспективи його розвитку. У представленій роботі використані наступні методи дослідження: системний аналіз досліджуваних явищ і результатів, індукції, розрахунковий, прогнозування.

На підготовчому етапі до написання представленної роботи було проведено збір інформації про страхову компанію «Універсальна», вивчено її історію становлення, оцінено становище на сучасному ринку автострахування, проведено аналітичні розрахунки в автотранспортному страхуванні.

Для дослідження теми наукової роботи було поставлено ряд *завдань*:

- вивчити сутність автотранспортного страхування в Україні;
- дослідити автотранспортне страхування на основі окремого страховика - СК «Універсальна» м. Львів;
- визначити напрямки розвитку процесу автотранспортного страхування в Україні.

*Наукова новизна* полягає у визначенні та обґрунтовані перспективних напрямках розвитку автострахування. В результаті дослідження було:

- вивчено та оцінено суть і важливість автотранспортного страхування по КАСКО;
- оцінено фінансову діяльність Страхової компанії «Універсальна» та вивчено досвід організації автотранспортного страхування;
- запропоновано ряд заходів, щодо удосконалення автострахування, в ході якого досліджено можливі доходи та витрати від введення нової страхової послуги (на прикладі окремої страхової компанії); обґрунтовано важливість інтеграції новітніх технологій у сферу автотранспортного страхування; визначено важливість поширення «страхової культури» у соціумі.

## РОЗДІЛ I. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ АВТОТРАНСПОРТНОГО СТРАХУВАННЯ

### 1.1. Поняття автотранспортного страхування та його розвиток в Україні

Фінансово-економічна безпека держави включає в обов'язковому порядку соціальну захищеність своїх громадян. Для її забезпечення, перш за все, необхідні законодавчо закріплені соціальні, правові та економічні гарантії. Стратегічно важливим інструментом, що забезпечує виконання цих гарантій, є страхування. Оскільки вагомий внесок у розвиток страхування вносить автотранспортне страхування, необхідно його детальне вивчення для виявлення проблем і пошуку їх рішень.

В сучасному світі лівова частка населення та майже всі галузі підприємницької діяльності використовують транспортні засоби. Що зумовлює великий попит на автострахування. Який своєю чергою надає власникам транспортних засобів впевненості у своїй матеріальній безпеці.

Основою для страхової діяльності є Закон України «Про страхування», який регламентує і регулює діяльність страхового ринку, страховиків, визначає основних суб'єктів і об'єктів страхування, захист коштів, тощо. Згідно з цим законом: «Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів»[1, 18]

Офіційно-законодавче тлумачення поняття «автострахування» відсутнє. Базилевич В.Д., Приказюк Н.В., Стецюк Т.І. та інші науковці у визначенні поняття сходяться на думці, що автотранспортне страхування являє собою комплекс певних видів страхування, пов'язаних з експлуатацією засобів автотранспорту, що забезпечують захист самого майна [2].

Ми пропонуємо наступне визначення суті поняття автострахування - це вид страхового захисту та система економічних відносин щодо створення грошових фондів, спрямованих на захист майнових інтересів страхувальників (вигодонабувачів), а також витрат на відновлення транспортного засобу після аварії чи ламання; купівлю нового автомобіля після викрадення, відшкодуванням шкоди, завданої третім особам під час експлуатації автомобіля.

Автострахування займає провідне місце у галузі страхування на ринку страхових послуг. Це підтверджується постійним зростанням його частки в загальній сумі страхових премій і розширенням автопарку України. Даний вид страхування охоплює такі елементи:

КАСКО – страхування транспорту від пошкодження, розкрадання чи викрадення;

КАРГО – страхування вантажу або майна при перевезенні;

ОСЦПВ – обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності;

ДСЦПВ – добровільне страхування цивільно-правової відповідальності;

«Зелена карта» – система міжнародного страхування відповідальності власників транспортних засобів.

Важливість організації страхового захисту транспортної діяльності та особливо перевізних операцій в міжнародних сполученнях обумовлена специфічною природою транспортного процесу і значними ризиками транспортного підприємства. Ми вважаємо, що цьому сприяє ряд причин.

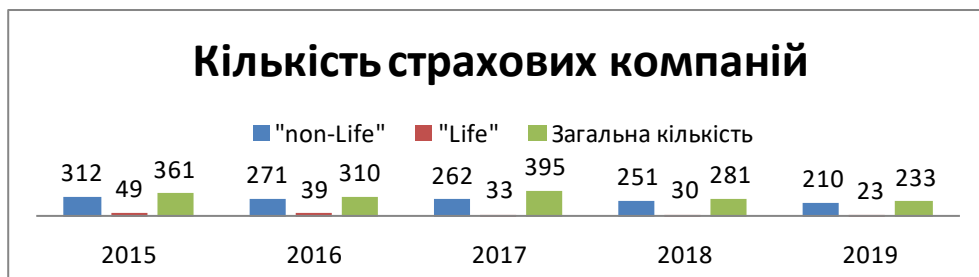
По-перше, транспортному підприємству притаманний катастрофічний характер реалізованих збитків (різні види небезпек під час перевезення транспортних засобів з їх технологічними особливостями): можливий крах самого підприємства через загибель транспортного засобу, його екіпажу і пасажирів.

По-друге, транспортному підприємству властива недостатня передбачуваність безпосередньої загрози під час перевезення.

По-третє, при здійсненні перевезення, підприємство як власник транспортного засобу, як правило, не контролює свій майновий інтерес і передає відповідальність за збереження власності та людей екіпажам транспортних засобів.

Становлення і розвиток автострахування відбувався паралельно із розвитком загальної системи страхування. Експлуатація транспортного засобу – досить ризиковий вид діяльності у будь-якій сфері, тому виникла потреба у страхуванні цивільної відповідальності перед постраждалими особами внаслідок надзвичайної ситуації. Законодавством було передбачено встановлення обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності, а використання автотранспорту без наявності обов’язкового страхового поліса забороняється. Тому, із прийняттям Закону України «Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» наша країна стала на крок ближче до законодавства розвинутих країн світу [15].

Вчені Мельничук Н.Ю., Залюбовська С.С., Колупаєв Ю.Б. зазначають, що рівень і характер розвитку страхового ринку, можна проаналізувати на основі динаміки ставок страхових внесків, зміни кількості страхових компаній, щільності страхування (відношення страхових премій на душу населення) та рівня проникнення страхування (відношення страхових премій до ВВП) (рис. 1.1).



**Рис. 1.1 Динаміка кількості страхових компаній  
в Україні у 2015-2019 рр. [3]**

Так, наприклад, проаналізувавши рисунок, можна помітити тенденцію до зменшення кількості страхових компаній в Україні. На нашу думку, такий

ефект не є негативним фактором, а навпаки – це оздоровчий процес на страховому ринку. Оскільки, страховики, які мають низький рівень платоспроможності, клієнтів, фінансової прибутковості витісняються на ринку більш стійкими організаціями або вони реорганізуються й об'єднуються [20].

Проте залишається питання про доцільність страхування самого автотранспорту. Наразі цей вид страхування є добровільним. Власники автомобілів, застрахованих по ОСЦПВ можуть також в добровільній формі здійснювати страхування на випадок недостатності страхової виплати за обов'язковим страхуванням для повного відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю або майну потерпілих (КАСКО) [8]. Страхування автотранспорту як майна забезпечує страхове покриття по автотранспортному засобу і додаткового обладнання при їх повній фактичній загибелі.

## **1.2. Класифікація автотранспортного страхування**

На страхування приймаються всі види автотранспортних засобів вітчизняного та іноземного виробництва. Існують різні варіанти страхування: класичний - терміном на 1 рік, короткостроковий, до першого страхового випадку, з відповідальністю у вихідні дні, винен - не винен або з обмеженою відповідальністю на зимовий період. Страхові ризики, які покриває автострахування:

- повне КАСКО (страхування від пошкоджень і викрадення);
- збиток (страхування тільки від пошкоджень; часткове КАСКО);
- додаткове обладнання (страхування не входять до заводської комплектації магнітоли, акустичних систем, антен, дисків і т.п.);
- цивільна відповідальність водія;
- нещасний випадок.

Страхування із ризиком "збиток" передбачає часткове пошкодження або повне знищення автомобіля у зв'язку з настанням страхового випадку: настання



стихійного лиха чи явища, протиправні дії третіх осіб, крім форс-мажорних ситуацій (бунтів, військових дій, масових погромів), внаслідок яких на пошкоджене майно не виплачується страхове відшкодування. Страхування із ризиком "втрати товарного вигляду" – зниження вартості майна внаслідок ремонту, модернізації автомобіля. Страхування із ризиком "викрадення" – на випадок втрати автотранспорту внаслідок викрадення чи розкрадання.

Із зазначених видів страхування найбільш поширеними є: автоцивілка, оскільки вона є обов'язковою для власників авто, а також послуги часткового і повного КАСКО. Завдяки цим страховим послугам страхувальники зможуть покрити збитки, які стали наслідком страхового випадку. Найчастішим страховим випадком в Україні, за статистикою, є ДТП та аварії.

Доцільністю страхування транспортних засобів в наш час є дуже велика, тому що значно зростає частота ДТП. За даними патрульної поліції України кількість зареєстрованих авто в Україні за 2019 рік досягло 408,1 тис. та близько 80 тис. нових авто придбаних в автосалоні та загалом кількість ДТП на дорогах України у 2019 році сягнула 160675 випадків, що на 10555 випадків більше, ніж у попередньому році. Загальна динаміка кількості ДТП з 2010 р. по 2019 р. подана у Додатку А.

Страхування ризиків в автострахованні пов'язане зі збільшенням парку автомобілів та посиленням інтенсивності руху транспортних засобів на дорогах, а також зі збільшенням витрат внаслідок дорожньо-транспортних пригод. Щорічно на автомобільних дорогах всіх країн світу в результаті ДТП гине понад 300 тисяч осіб і близько 2 млн. людей отримують травми [9].

Отже, у зв'язку зі збільшенням кількості автотранспорту і достатньо високою кількістю ДТП, страхування автомобіля та цивільно-правової відповідальності водія є важливими елементами на ринку страхування для захисту матеріальних цінностей громадян. Окрім ризикових ситуацій на дорозі, існує ряд інших ризикових ситуацій, які можуть виникнути у будь-якого власника автотранспортного засобу і від усіх цих ризиків можна застрахуватись і отримати відповідну компенсацію для відновлення чи ремонту транспорту.

## РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ АВТОТРАНСПОРТНОГО СТРАХУВАННЯ ПРАТ СК «УНІВЕРСАЛЬНА»

### 2.1. Фінансові основи та історія організації автотранспортного страхування

Історія ПрАТ «Страхова компанія «Універсальна» починається з 1991 року. Компанія акумулювала в собі досвід та ресурси таких відомих представників страхового ринку, як ВАСТ «Терен» та Страхового центру «Поділля». Після об'єднання компаній було укладено низку стратегічних угод, в результаті яких «Універсальна» отримала правонаступництво СК «Карпати» (м. Ужгород), СК «Арта» (м. Тернопіль) і ЗАТ «Саламандра-Десна» (м. Чернігів). Протягом своєї історії страхова компанія «Універсальна» посіла гідне місце серед гравців страхового ринку України, увійшовши в десятку найбільших [5]. Другий за обсягами надходжень у СК «Універсальна» офісом є Львівська обласна агенція, яка знаходиться у м. Львів, вул. Городоцька, 42, який був заснований у 2005 р.

Гаслом страхової компанії «Універсальна» є: «Ми працюємо для того, щоб Ви могли спокійно і не відволікаючись займатись своїми справами та бути впевненим, що Ваше здоров'я, майно, бізнес та активи під надійним захистом».

Предметом діяльності ПрАТ «Страхова компанія «Універсальна» є страхування та перестраховування, яке здійснюється на основі ліцензій, виданих Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг. «Універсальна» має 32 чинних ліцензій та на їх підставі надає послуги з обов'язкових та добровільних видів страхування. Страхова компанія «Універсальна» займає провідне місце серед страхових компаній в Україні (рис. 2.1):

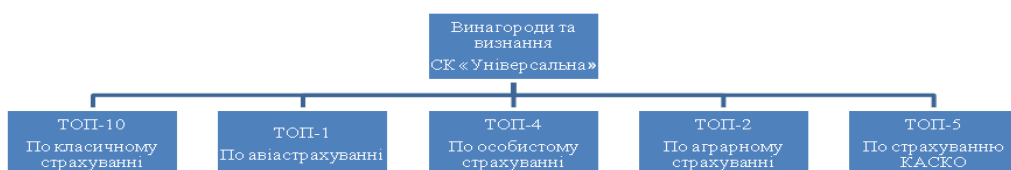


Рис. 2.1. Винагороди та визнання СК «Універсальна» [10]

Основою діяльності СК «Універсальна» є надання страхових послуг у різних сферах життя: особисте, майнове, туристичне та інші. Та головним у цій структурі є автостраховання, зокрема КАСКО. Цей вид страхування займає основну і значну частку у формуванні фінансових ресурсів компанії. Фінансові ресурси підлягають акумуляції із подальшим використанням для: утворення прибутку, виплати страхового відшкодування, інвестиційної діяльності, сплати податків та соціальних внесків.

Важливою складовою у діяльності страхової компанії є її фінансові показники. Проаналізувавши фінансові показники (Додаток Б) можна спостерігати такі зміни у ПрАТ СК «Універсальна»: грошові кошти та їх еквіваленти станом за досліджуваний (звітний) фінансовий період 2019 р. зменшились у порівнянні з 2018 р. на 30,29% до 56,3 млн. грн. Проте збільшення валових зобов'язань порівняно із залишком грошових коштів та їх еквівалентів призвели до зменшення ліквідності на 11%. У 2019 році покриття грошовими коштами зобов'язань в ПрАТ СК «Універсальна» становило 17,32%, що свідчило про хороший рівень забезпеченості компанії ліквідними активами.

Основні фінансові показники страхової компанії «Універсальна» зображені у таблиці 2.1.

**Таблиця 2.1 - Основні фінансові показники СК «Універсальна»  
за 2016-2019 рр., тис. грн.**

Основні фінансові показники, тис. грн.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення (+,-) 2019 р. проти 2016 р.
Капітал	267 095	272 161	268 088	271 547	4 452
Активи	602 933	781 429	917 593	1 019 676	416 743
Страхові резерви	283 432	370 189	300 093	598 308	314 876
Всього	1 153 460	1 423 779	1 485 774	1 889 531	736 071

*Джерело. Складено автором на основі отриманих даних від СК «Універсальна»[6]*

Проаналізувавши таблицю 2.1, спостерігається ріст капіталу СК «Універсальна» у 2019 році. У порівнянні з 2016 р. у 2017 відбувся суттєвий

ріст капіталу на 5066 тис. грн. Незначне зменшення статутного капіталу у 2019 р. було спричинено зміною головного акціонера компанії.

Активи страхової компанії також збільшуються з кожним роком. Найбільший ріст активів відбувся у 2019 р., коли активи зросли на 324046 тис. грн., проти попереднього року. Що було зумовлено великою виплатою по страховому випадку. Страхові резерви змінюються з кожним роком в різну сторону; для прикладу резерви збільшились у 2017 р. на 86757 тис. грн., що на 13% більше ніж було у попередньому році.

Розглянемо динаміку фінансових показників СК «Універсальна» за 9 місяців 2015-2019 року у подану у додатку В.

З рисунка видно, що грошові кошти компанії збільшуються з кожним роком, а саме у 2019 р. вони збільшились на 102083 тис. грн. на противагу 2018 р. Також з рисунка видно, що у 2019 р. відбувся значний ріст активів у СК «Універсальна».

У страхуванні двома важливими показниками, які впливають на загальний фінансовий стан компанії є розмір страхових премій та страхових виплат. Дані цих показників наведені в таблиці 2.2.

**Таблиця 2.2 - Страхові премії та виплати у СК «Універсальна»**

Показник	2018	2019	Відхилення (+,-), 2019р. проти 2018р.
Страхові премії, тис. грн.	664 744	761 318	+96574
Страхові виплати, тис. грн.	159 660	484 014,84	+324354,84

*Джерело. Складено автором на основі б*

Як видно з таблиці 2.2, протягом 2019 року валові нараховані премії ПрАТ Страхова компанія «Універсальна» сягнули 761318 тис. грн., що на 21% більше у порівнянні з 2018 роком, показники якого склали 664744 тис. грн. Наші дослідження показали, що спостерігається ріст страхових премій у 2020 р. на 96574 тис. грн. відносно 2019 р. Та значно зросли страхові виплати у 2019 р., які більше ніж у 3 рази перевищили показник у 2018 р. За даними страхової

компанії «Універсальна» (компанія групи FairFax (Канада)) здійснилась одна з найбільших страхових виплат в історії українського ринку страхування майна – 272590000 грн. Загальна страхова сума договору склала 1 251 900 000 грн., в тому числі 345700000 грн. товари, які зберігалися на вказаному вище складі.

Підсумовуючи діяльність СК «Універсальна» можна сказати, що завдяки продуманій і грамотній діяльності, компанія нарощує капітал, активи та грошові кошти, завдяки цьому установа має ресурси, щоб проводити виплати по страхуванню своїм клієнтам. Така політика страховика дозволила зайняти місце у рейтингу провідних страхових компаній і отримала ряд нагород.

Отже, можна сказати, що в компанії присутні фінансові основи для стабільної, не збиткової діяльності підприємства. Каско-страхування, яке є добровільним, приносить найбільші доходи страховику, в розрізі усіх страхових послуг організації, частка яких становить приблизно 45%. В той час, коли ОСЦПВ займає лише 8% (рис. 2.5).

## **2.2. Система автотранспортного страхування**

Система автотранспортного страхування у страховій компанії «Універсальна» є розвиненою та у деяких видах автострахування досить гнучкою.

В компанії весь час покращують страхові продукти, електронну систему та створюють зрозумілі, чіткі тарифи, що допомагає швидко укласти договори страхування. Одночасно, правління компанії збільшує розмір страхових премій, що негативно впливає на кількість укладених договорів. Однак, на їхню думку, це скоротить витрати на виплату потерпілим, але внаслідок вищої ціни на страхування ОЦВ не скоротить доходи від премій. На мою думку, це не покращить ситуацію в компанії, бо відтік клієнтів значно великий. Страхова компанія просто втрачає клієнтів, тому що ціни не є конкурентними з іншими

провідними страховими компаніями. Аналіз портфелю СК «Універсальна» подано у вигляді рис. 2.2.



**Рис. 2.2. Кількість застрахованих ТЗ у компанії за 2015-2020 рр.**

*Джерело. Складено автором на основі отриманих даних від СК «Універсальна»*

З даного рисунку спостерігається що тільки у 2016 році є додатний результат, який склав тільки 1%. В інші роки ситуація щодо кількості застрахованих засобів погіршується. Найбільше зниження відбулось у 2018 р. коли кількість застрахованих засобів знизилась до -16%, а у 2019 р. цей показник знизився ще на 7% (табл. 2.3).

**Таблиця 2.3 - Динаміка кількості застрахованих транспортних засобів у СК**

Рік	Динаміка, %
2016	1
2017	-6
2018	-16
2019	-7

Аналізуючи динаміку кількості застрахованих засобів у СК «Універсальна» у таблиці 2.3 впливає, що кількість застрахованих транспортних засобів збільшилась тільки у 2016 р., а у всіх наступних роках спостерігається спад у чисельності застрахованих транспортних засобів.

На кількість застрахованих транспортних засобів безпосередньо впливає вартість полісу. На рис. 2.3 зображено середню вартість полісів в страховій компанії «Універсальна» за період 2015-2020 рр.



**Рис. 2.3 Середня вартість полісу у компанії за 2015-2020рр.**

*Джерело. Складено автором на основі отриманих даних від СК «Універсальна»*

З Додатку Г спостерігається, що відбувається щорічний ріст вартості полісу. Найбільший ріст вартості полісу відбувся у 2018 р., що склав 17% від вартості полісів у 2017 р. У 2019-2020 також відбувся значний ріст цін.

В порівнянні структури страхових премій 2019 р. з 2020 р., можна побачити, що є тенденція у рості страхових премій у таких страхових продуктах:

1. КАСКО зросло на 7%.
2. ОЦВ – +1%.
3. Авіа – зменшилось на 1%.

Основним ринком продажу каско є: автосалони, банківські продажі та незначна частка припадає на вхідного клієнта. КАСКО залишається одним з основних продуктів, що забезпечує ріст портфелю компанії «Універсальна» за звітний період. Ріст премій, зібраних від продажу страхових полісів з цього виду страхування склав 27% і становив 72421 тис. грн.

Одним зі стратегічних рішень компанії стало впровадження принципу сегментації ризиків: тарифи по КАСКО визначаються залежно від марки виробника, а не виходячи з його вартості. Це покращило якість портфелю та знизило рівень збитковості продукту. Планується подальше впровадження сегментації за іншими видами продуктів.

Другим ключовим видом в автострахованні в «Універсальній» за 2019 рік стало обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОЦВ). Питома вага цього сегменту страхування склала 7%. Це відповідає 7997,59 тис. грн. зібраних премій.

Найбільшу частку у структурі страхових виплат складають виплати по КАСКО (42%).

Дослідження показало, що кількість автотранспорту, які подаються на автостраховання у СК «Універсальна» має тенденцію до зменшення, що приводить до вимушеного підняття цін на страхові поліси. На нашу думку, причинами впливу і зменшення застрахованих транспортних засобів є ріст конкуренції, відмова страхувальників у страхуванні (у зв'язку з відсутністю необхідності), інфляційні процеси, відсутність додаткових коштів для користування страховими послугами. Продаж полісів КАСКО залишається одним із головних продуктів компанії. Підтвердженням цього є ріст страхових премій (платежів) на 7% по цьому виду страхування.

### **2.3. Аналіз договірних відносин у автотранспортному страхуванні**

В страховій компанії «Універсальна» активно проводиться такі два види автостраховання: 1) Цивільна відповідальність власників транспортних засобів; 2) автокаско.

Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є важливою складовою в автострахованні, тому що воно є обов'язковим. За допомогою цього виду страхування власники транспортних засобів мають змогу вберегти свої витрати на внаслідок ДТП [13].

Страхування «автокаско» - це добровільний вид страхування. Цей вид страхування здійснюється від будь-яких збитків, які можуть призвести до пошкодження або тотального знищення транспортного засобу, якщо це передбачають умови страхового договору. Під страхування Каско можуть



підпадати будь-які транспортні засоби (в СК «Універсальна» мотоцикли не приймаються на страхування Каско).

Страховим випадком за *договором* є факт понесення збитків страхувальником (вигодонабувачем) внаслідок пошкодження, знищення або втрати застрахованого транспортного засобу, складових частин, деталей або додаткового обладнання в результаті дії страхових ризиків, які відбулися протягом строку та на території дії договору [14].

Страхова компанія «Універсальна» розробила статистику кількості ДТП та який середній розмір збитку на одне ДТП в різних на кількість населення містах. Які зображені на рис. 2.5.



**Рис. 2.5 Середній розмір збитків по ДТП**

Рисунок показує, що зі збільшенням кількості населення у містах збільшується не тільки частота ДТП, а й зростає вартість збитків. Так і зростає попит на страхування не лише обов'язкового виду страхування власників транспортних засобів, а й добровільного. Серед добровільних форм страхування найбільш популярним є автокаско.

У КАСКО, як і в всіх інших видах страхування, є «франшиза». Франшиза – це сума, яка не відшкодовується страховиком страхувальнику. Франшиза – це так звана «гарантія» страховика. Франшиза в Каско ділиться на випадки, тобто на ризик ДТП та пошкодження авто розмір франшизи коливається від 0% до 5% (кожен наступний варіант збільшується на 0,25%). Базовий тариф формується відповідно розміру франшизи. Франшиза на ризик викрадення та тотального

знищення у СК «Універсальна» є в розмірі 10% або зі зростаючим коефіцієнтом 5%. Також можна зробити КАСКО 0% франшизи на ці ризики, але це відбувається тільки за окремим погодженням з андеррайтерами.

**Таблиця 2.4 - Чинники від яких залежить вартість КАСКО**

Чинники	Вплив
Марка автомобіля	Розрахунок базового тарифу залежить від марки Вашого авто. За статистикою, різні марки мають різну частоту попадання в ДТП, різну вартість запчастин, ремонтно-відновлювальних робіт
Тип транспортного засобу	Вантажні автомобілі, причепи, інші типи авто мають індивідуальну базову тарифікацію. Ціни на страхування КАСКО по таких авто нижчі
Роки страхування в Страховій компанії без страхових випадків	Чим більше років Ви є нашим клієнтом без страхових випадків, тим більше Ви отримаєте знижку специфічні умови використання авто (прокат авто, таксі тощо).
Стаж водія	Чим більший у Вас стаж водіння, тим більшу Ви отримаєте знижку
Франшиза	Франшиза 0% здорожує вартість полісу Опції «виплата без врахування зносу»

Джерело. Розроблено на основі інформаційних даних наданих СК «Універсальна»

В автострахованні існує таке поняття як: ліміт без довідки поліції, тобто певна сума збитку, при якій страхова компанія не вимагає довідки від поліції. Наприклад: ліміт без довідки поліції становить 5% від страхової суми, а страхова сума умовно 400000,00 грн. Тоді ліміт становить 20000,00 грн. При настанні випадку, якщо водій оцінює суму збитку до 20000,00 грн., то він телефонує в страхову компанію і повідомляє про випадок. Якщо сума збитку перевищує ліміт без довідки поліції водій обов'язково повинен викликати поліцію на місце дорожньої пригоди. Якщо водій заявив про випадок без довідки від поліції, а ліміт більший ніж 5%, то страхувальнику відмовлять у страховій виплаті.

Отже, було визначено, що чим вищий рівень населення, який володіє автотранспортом – тим більший ризик виникнення ДТП, оскільки збільшується кількість факторів, які стають причинами настання ризику на дорогах. Також було зазначено чинники, від яких залежить вартість страхового поліса.

## РОЗДІЛ III. ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ АВТОТРАНСПОРТНОГО СТРАХУВАННЯ ПРАТ СК «УНІВЕРСАЛЬНА»

### 3.1. Стратегії розвитку автотранспортного страхування

Автостраховання має стати наріжним каменем ринкових перетворень, спрямованих на підвищення якості обслуговування та прибутковості, завдяки усуненню основних перешкод цього сегмента економіки і впровадженню сучасних технологій. Сучасний ринок автостраховання в Україні має спонукати організаторів ринку до розробки нових засад подальшої взаємодії із потенційними клієнтами. Ми пропонуємо ряд стратегій і цілей, завдяки яким можна удосконалити систему автостраховання:

- перехід до використання поведінки конкретного водія як основу для оцінки ризиків і ціноутворення.
- перехід до критеріїв оцінки ризиків, на основі поведінки конкретного водія.
- побудова бази даних збитків по кожному водієві з прив'язкою до номера його водійського посвідчення.
- оновлення та жорстке дотримання диференційованої системи «бонус-малус», мета якої - карати погану поведінку водіїв (збільшення розміру страхових платежів, зменшення страхової суми) на дорозі та заохочувати хорошу поведінку (зменшення страхових тарифів і платежів, безплатне обслуговування на СТО партнерів страхових компаній).

Для вдалого ведення діяльності головним елементом є планування та створення стратегій компанії на довготривалу перспективу. Стратегічне планування – це метод досягнення поставленої мети у бізнесі, шляхом проходження проміжних цілей. У автострахованні таке планування має на меті створення та надання нових страхових продуктів.

Для ефективної роботи страхової компанії, вона повинна розробити стратегії розвитку її основних складових, які мають працювати як єдиний

організм. Схематично це зображено на рис. 3.1.








**Рис. 3.1. Складові стратегії страхових компаній**

*Джерело. Створено автором на основі власного бачення*

Пошук дешевих і раціональних каналів продажів допоможе компанії зменшити витрати на ведення справи, що надалі вплине на зменшення тарифних ставок. Доцільно буде реалізовувати свої послуги через партнерів: банки, СТО, автодилерів. Нові і якісні страхові продукти дозволять забезпечити страховикові конкурентоспроможність на ринку, а також привернуть увагу старих і нових клієнтів компанії.

Створення статусу «надійної компанії» додає організації іміджу та визнання на страховому ринку. Люди будуть довіряти страховій компанії, що призведе до збільшення потоку клієнтів відповідно збільшення доходів.

Більшість страховиків, зокрема досліджувана СК «Універсальна», підтримують тісні зв'язки на основі договірних відносин зі своїми посередниками – автосалонами. Страхова компанія співпрацює з великою кількістю салонів та з офіційними брендами-імпортерами авто, що зображені на рисунку 3.2.

	Ford, Volvo, Jaguar, Land Rover, Porsche
	Volkswagen, Audi, Seat
	BMW, Mini, Rolls Royce, Aston Martin
	Ravon, Gaz, Geely, Chevrolet, Reno, Уаз, Peugeot, Лаз, КамАЗ, Opel
	Hyundai, Great Wall, Jaggi, Citroen, Subaru, Ravon, Bogdan, Daewoo
	Lexus, Toyota
	Skoda

**Рис 3.2. Бренди імпортери з якими співпрацює СК «Універсальна»**

*Джерело. Складено автором на основі отриманих даних від СК «Універсальна»*

Співпраця з автосалонами має ряд особливостей у взаємодії:

- 1) ремонт застрахованого авто виконується на СТО автодилера;
- 2) автосалони отримують централізовану комісійну винагороду за ремонт застрахованого авто;
- 3) автосалони отримують комісійну винагороду, за приведення нового клієнта до страхової компанії «Універсальна»;
- 4) додаткова акредитація СК у банках, з якими співпрацює автосалон.

Окрім посередників-автосалонів, важливою є співпраця страховиків із банківськими установами. Страхові компанії проходять акредитації в різних банках та банківських програмах, що дає змогу збільшити надходження від страхових премій. Переважні банки-партнери на ринку автострахування: Приват-Банк, Райффайзен Банк Аваль, Ощадбанк, Кредит Агріколь Банк, ОТП Банк, Правекс-Банк, УкрГазБанк та інші. У разі, якщо черговий клієнт купуватиме авто у кредит, тоді банк-кредитор направить покупця до свого партнера-страховика, щоб той застрахував нового власника автомобіля. За що банк буде отримувати певну винагороду. Також вдалою ідеєю для банку, буде порекомендувати покупцеві купівлю авто у кредит із GAP-послугою у страховика. Ця послуга дозволить повернути кредитні кошти, витрачені на авто, у разі викрадення чи знищення транспортного засобу.

### **3.2. Напрями вдосконалення страхових послуг у сфері автострахування**

Збільшення доходів дає змогу населенню дозволити собі купити автомобілі, що призводить до інтенсивного розвитку ринку страхування КАСКО. Пряма залежність спостерігається у ставленні КАСКО - купівля нового автомобіля, подальше зменшення розвитку КАСКО зумовлено зниженням купівель нових автомобілів. Але страхові компанії розробляють нові програми автострахування з франшизою, орієнтовані на придбання вживаних автомобілів.

Для підвищення ефективності договірних відносин страхової компанії, зазвичай, збільшуються канали продажів, налагоджується робота з новими партнерами, створюються нові продукти, вводяться нові методи укладання договорів (КАСКО-GO). З метою підвищення якості страхування КАСКО, збереження активів страхувальника, покращення співпраці страхувальника та страхової компанії в разі страхового випадку страховій компанії варто ввести такий страховий продукт як «GAP» страхування.

GAP (Guaranteed Asset Protection) страхування перекладається як «гарантія збереження вартості» - поліс страхування, що дозволяє отримати повну виплату по КАСКО без урахування амортизаційного зносу до дійсної або ринкової вартості, в залежності від комплектації та року випуску автомобіля. Повна страхова сума прописується в полісі.

GAP-страхування дозволяє (табл. 3.1) збільшити страхову виплату до ринкової вартості автомобіля або страхової суми, прописаної в полісі. Страховий випадок настає при викраденні або знищенні автомобіля.

**Таблиця 3.1 - Переваги GAP-страхування для суб'єктів страхування**

<i>Переваги</i>	
<i>для страхувальника:</i>	<i>для страховика:</i>
○ придбання нового автомобіля;	○ збільшення кількості клієнтів;
○ можливість виплатити всю суму кредиту внаслідок втрати авто;	○ покращення виплат страхувальнику;
○ виплата різниці між ринковою і амортизаційною вартістю;	○ ріст страхових премій;
○ співпраця з надійною страховою компанією;	○ співпраця з провідними банками та автосалонами;
○ розбивка платежу.	○ ріст конкурентоспроможності.

*Джерело розроблено автором на основі [19, 6]*

Виїхавши з автосалону, машина відразу втрачає у вартості 10-15%. Це так званий амортизаційний знос за один рік експлуатації. У разі викрадення або повного знищення майна страхувальник отримує виплату по КАСКО за мінусом зносу. Щоб отримати повну вартість автомобіля без вирахування зносу

можна купити поліс GAP. Так можна купити новий автомобіль, нічого не втрачаючи.

У страхових компаніях при стандартних умовах страхування «Casco» діє безумовна франшиза 10% від страхової суми на повне знищення авто чи викрадення. Тому в разі страхового випадку страхувальникові повертається лише 90% від страхової суми, а завдяки GAP- страхуванню власник авто отримує повну суму ринкової вартості авто.

Для більш конкретного визначення необхідності GAP-страхування наведемо приклад розрахунку доходів та витрат на обслуговування цієї послуги на прикладі СК «Універсальна».

У 2019 р. у СК «Універсальна» було укладено 15616 договорів, що дорівнює 378,4 млн. грн. КАСКО займає 38% усіх зароблених премій компанії. Розрахункові дані страхових випадків та прогнозовані показники у GAP – страхуванні показано у таблиці 3.2.

**Таблиця 3.2 - Прогнозовані (можливі, але упущені) доходи та витрати від GAP-послуги у 2020 р.**

Критерії	Каско	Тотальний випадок	Авто до 3-ох років	GAP (2% від страхової суми)
Кількість договорів, тис	15616	30	6246	6246
Сума страхових премій, тис. грн.	378435	2649	151374	30261
Сума страхових виплат, тис. грн.	142445	997	56978	150
Витрати на укладання договорів, тис. грн.	159582	1117	63833	-
Кількість страхових випадків, тис. грн.	3910	30	1564	30
Дохід, тис. грн.	76408	-	94396	30246

Джерело. Розроблено автором, шляхом розрахунків на основі даних СК «Універсальна»

З даних таблиці 3.2. видно, що загальна кількість укладених договорів на тотальне знищення чи викрадення авто припадає 997 тис. грн. За рік 30 страхувальників отримали виплату по авто, але за мінусом амортизації.

GAP-страхування діє не більше, ніж три роки. В СК «Універсальна» з усіх застрахованих автомобілів на нові авто до 3-ох років припадає орієнтовано 40%, а саме 6246 тис. авто. Тобто 6246 тис. власників авто можуть захистити себе від розривів у сумі виплат, тобто відшкодувати собі амортизаційні витрати з авто. В результаті нашого розрахунку сума страхових премій по 40% авто, які можуть припадати під GAP-страхування. Якщо різниця між загальною сумою страхових премій по Каско між страховими виплатами та витратами на укладання договору становить 76408 тис. грн. СК «Універсальна» отримує страхових премій 378435 тис. грн., ці кошти страхова компанія «Універсальна» може збільшити за рахунок GAP-страхування, яке в середньому буде складати 2% від страхової суми за договором (у табл. 3.2. взято у розрахунок 2% від страхової суми), а саме збільшити загальну кількість страхових премій на 30261 тис. грн. щорічно.

Хоча даний розрахунок проводився на локальній основі, це не скасовує факту того, що дана послуга може бути застосована і в будь-якій іншій страховій компанії, що в результаті дозволить страховикам отримати додаткові доходи.

Даний вид страхового продукту не є поширеним на українському страховому ринку. Отже, оскільки ринок не перенасичений даною послугою, то це дасть змогу привернути увагу великої кількості осіб, які бажають придбати авто чи застрахувати його у повній ринковій вартості. Ми вважаємо, що із запровадженням інноваційного продукту страхові компанії покращать свою конкурентоспроможність відносно інших компаній, бо ринок страхування ще не перенасичений цим продуктом.

У час новітніх технологій, штучного інтелекту і програмного забезпечення доречним є їхнє використання і в автострахуванні. Так страховики разом з автосервісами й салонами можуть надавати послугу по встановленню телематики. Це пристрій, який відстежує манеру водіння автомобіля, швидкість, прискорення та інші показники машини. Завдяки цьому пристрою страхові компанії можуть розробляти індивідуальні характеристики



по конкретних водіях, а надалі надавати певні пільги під час укладання нового страхового поліса.

Деякі страховики використовують прототипи цієї технології, які синхронізуються із мобільним додатком, який оцінює водія. Якщо водій-страхувальник набирає високий бал, то страхувальник отримує знижку на наступний страховий платіж, або взагалі його не сплачує.

Проте ця система потребує вдосконалення, наприклад, введення наступних функцій:

- захист від крадіжок – “Smart-Lock” – доступ до автомобіля при правильному введенні паролю чи іншому методі аутентифікації.
- подання сповіщення в екстрені служби – “Alert Message” – виклик поліції до місця злочину, при спробі викрадення/пошкодження автомобіля.
- використання історії електронних записів при аналізі ДТП і розгляді випадків у судах – подання «log-інформації» з телематики та додатку, щоб отримати більш наочні й точні дані, про якість експлуатації автомобіля.
- зв'язок з системами управління дорожнього руху – система швидкого виклику служб дорожньої поліції для складання протоколу про ДТП чи інші непередбачувані ситуації на дорозі.

Через низький рівень доходів населення не кожен може дозволити купити собі новий автомобіль. Тому водії купують потримані авто. Відносно дешевим способом дозволити собі машину – купівля, так званих, «Євроблях» - автомобілів з європейськими номерами. Проте, українське законодавство обмежує такі схеми, накладаючи високі митні тарифи на ввезення таких машин. Наразі йде розгляд цього питання відповідними органами влади.

Зі сторони страховиків було б доцільно встановити новий страховий продукт для таких авто: “Customs Plus”. Такий вид послуги має на меті страхування не самого автомобіля, а коштів сплачених для розмитнення автомобіля. Виплата за таким видом страхування, згідно з полісом, здійснюється страховиком лише за умови дії договору ОСЦПВ, а також якщо авто було знищено або викрадено. При цьому виплата за сам автомобіль не

відбувається. У разі, якщо страхувальник бажає отримати наступні страхові послуги: ОСЦПВ, КАСКО, «Custom Plus», то таке страхування переходить у співстрахування або перестрахування. Також таке страхування призведе до підвищення ставок страхових тарифів.

Найголовнішим чинником щодо удосконалення автострахування – це донесення «страхової культури» до населення. У період кризових і стресових явищ, на ґрунті економічного простою і низького соціального добробуту, аспекти деяких соціально-економічних сфер, зокрема страхування, для людей є “далекими” [7]. Перш за все – недовіра до страхових компаній. Населення скептично ставиться до страховиків, оскільки, коли мова йде про настання страхового випадку, деякі страхові компанії намагаються будь-яким способом ухилитись від сплати страхового відшкодування, навіть якщо правда на стороні застрахованого.

Наступною причиною відмови від страхування є низький рівень обізнаності населення щодо страхування загалом. Наш менталітет налаштований на те, що вкладати гроші у щось – це більш ризиково, ніж втрати, які можуть їх очікувати у майбутньому. Дехто вважає страхові установи “фінансовими пірамідами”, а після провалу «МММ» і втрати своїх вкладів наше населення зневірилось у таких інвестиціях.

Третя причина – відносна новизна сфери страхування для нашого менталітету та низький рівень доходів. Попри те, що страхування має довгу історію і деякий її прояв був на теренах Київської Русі, СРСР (Держстрах), в нас ця сфера не набула такого прояву як у Західній Європі чи Америці, де страхування – обов’язковий елемент життя всіх громадян.

## ВИСНОВКИ

1. Автостраховання» - це вид страхового захисту та система економічних відносин щодо створення грошових фондів, спрямованих на захист майнових інтересів страхувальників (вигодонабувачів), а також витрат на відновлення транспортного засобу після аварії чи ламання; купівлю нового автомобіля після викрадення, відшкодуванням шкоди, завданої третім особам під час експлуатації автомобіля. Основними елементами в автострахованні є: ОСЦПВ, ДСЦПВ, КАСКО, КАРГО. Сутність автотранспортного страхування полягає у захисті майнових інтересів (транспортного засобу, окремих його елементів) від можливих ризиків: викрадення авто, пошкодження, цивільна відповідальність, нещасний випадок, протиправних дій третіх осіб, окрім форс-мажорних випадків. Особливої уваги слід зазначити по ДТП, яка є найчастішим приводом звернення до установ страхування і займає перше місце ризику в Україні.

2. Страхова компанія «Універсальна» займає провідне місце на ринку страхування, визнана на міжнародному ринку, співпрацює із провідними страховиками світу. Аналіз страхового портфеля СК «Універсальна» показав, що кількість застрахованих транспортних засобів зменшується щороку, що призводить до вимушеної політики підняття цін на поліси автостраховання, з метою підтримання економічно обґрунтованого рівня страхових резервів для подальших виплат. Так середня вартість полісу у 2020 р. збільшилась на 76% у порівнянні з 2015 р. Проте, слід зазначити, що ріст ціни на поліси по страхуванню не значно вплинули на отримання страхових премій: так структура показала, що страхові платежі по Каско зросли на 7%, ОСЦПВ – на 1%. Саме страхування «КАСКО» залишається основним страховим продуктом компанії. Ріст премій, зібраних від продажу страхових полісів з цього виду страхування склав 27% і становив 72421 тис. грн. Аналіз частоти ДТП показав, що найбільша частка ризикових випадків на дорозі припадає на пункти з високою кількістю населення. А середній розмір збитку від ДТП становить від 13000-18000 грн.

3. Діяльність автостраховання потребує продуманого довгострокового стратегічного планування для досягнення поставлених цілей. СК «Універсальна» співпрацює з рядом світових брендів автопостачальників, автосалонами та банками. Така співпраця дає можливість страховій компанії отримати акредитацію у банках, з якими співпрацюють автосалони. Таким чином, «Універсальна» забезпечує себе партнерами, які можуть направляти своїх клієнтів (покупців транспорту) на страхування та отримувати відповідну комісійну винагороду. Наразі, компанія тримає траєкторію на співпрацю з іншими провідними партнерами.

Для вдосконалення та розширення спектру страхових послуг ми пропонуємо:

1) введення нового, для нашого ринку, страхового продукту – «GAP-страхування». За даними розрахунками GAP-страхування дасть змогу страховій компанії «Універсальна» збільшити свої страхові премії на 30261 тис. грн. з мінімальними втратами, тому що частота страхових випадків по такому виді страхування є дуже низькою, а саме сума виплат у страховій компанії у випадку повного знищення авто або викрадення складає 997 тис. грн. Прогнозовані витрати по даному виду страхування максимально складатимуть 150 тис. грн.

Страхування GAP - це дуже зручний формат для сторін автостраховання:

- відшкодовує різницю цін між новим та втраченим авто;
- дозволяє швидше придбати нове авто;
- помісячна оплата, тож страхувальник почуватиметься фінансово комфортно;

2) Інтеграція штучного інтелекту та новітніх технологій, завдяки співпраці зі станціями техобслуговування, автосервісами та салонами. Сутністю цієї ідеї є введення «телематики», програмного забезпечення, яке відстежує різні процеси при водінні автомобіля, для визначення правильності водіння. В кінцевому результаті - це складання статистики про водія, яка буде використовуватись при розгляді страхового випадку, при складанні протоколів ДТП, тощо.

3) Введення страхової послуги для власників «Євроблях». Що має на меті страховий захист не самого автомобіля, а витрат пов'язаних зі сплатою податків після розмитнення автомобіля.

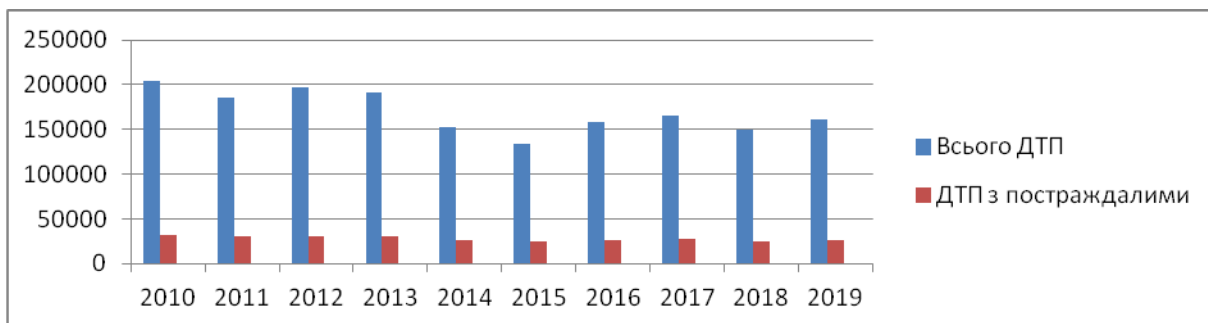
4) Проведення заходів, щодо донесення «страхової культури» до громадян. Були визначені причинно-наслідкові елементи несприйняття громадянами страхування і поради, щодо їх вирішення, шляхом прищеплення до населення важливості та значення. Страховикам потрібно проводити політику впливу на громадян, шляхом рекламної кампанії, соціальних заходів, щодо значення страхування. А органи влади мають провести політику, яка б призвела до росту доходів населення, щоб ті могли направити свої кошти на страхування.

## Список використаної літератури

1. Закон України «Про страхування»: від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР : станом на 10 груд. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр> (дата звернення: 18.01.2021).
2. Приказюк Н., Моташко Т. Нові вектори розвитку автотранспортного страхування в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. С. 37–47.
3. Мельничук Н. Ю., Залюбовська С.С., Колупаєв Ю.Б. Страхувальний ринок України: стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2020. С. 81–90.
4. Вишневіська А.О. Україна в цифрах. Київ: Державна служба статистики України, 2020. 44 с.
5. Що таке ОСЦПВ? / МТСБУ. 2020. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/> (дата звернення: 20.12.2020).
6. Страхувальна компанія UNIVERSALNA Фінансові показники. URL: <https://universalna.com/ru/pro-kompaniyu/our-history>
7. Інформація про стан і розвиток страхувального ринку України. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html>
8. Бабчук А. Проблеми і перспективи автострахування в Україні. *Роль фінансово-кредитної системи у розвитку економіки країни. Матеріали конференції 14-15.12.2010*. URL: <https://conf-cv.at.ua/forum/44-356-1>.
9. Ткаченко Н.В., Криниця С.О. Аналіз сучасного ринку добровільного страхування автотранспортних засобів в Україні. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1304/13tnvasr.pdf>.
10. КАСКО - Рейтинг страхувальних компаній України за 9 місяців 2020 р. - ТОП 100 Форіншурер. Форіншурер – страхування в Україні. Новини страхування. Рейтинг страхувальних компаній. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/20/9/42>.
11. Страхувальні послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 1 / [Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В. та ін.]; За ред. В.Д. Базилевича. К.: Логос, 2014. 496 с.

12. Осадець С.С. Страхіві послуги : підручник. Київ : КНЕУ, 2007. 464 с.
13. Автомобільне страхування в системі безпеки дорожнього руху : Кол. моногр. / [О. М. Залетов, О.В. Кнейслер, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко та ін.]; Наук. ред. та кер. кол. авт. канд. екон. наук О. М. Залетов. К.: Міжнародна агенція „BeeZone”, 2012. 509 с.
14. Яворська Т. Страхіві послуги : навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 350 с.
15. Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів: Постанова Каб. Міністрів України від 07.06.1994 р. № 372 : станом на 28 верес. 1996 р. URL: доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372-94-п>.
16. Стецюк Т. І. Сутність страхування життя: значення, функції, ризику. *Наука й економіка*. 2015. С. 154 –160.
17. Страхування: навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк; за ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2014. 328 с.
18. Закон України «Про страхування»: за станом на 10 груд. 2020 р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
19. Кардіф - Страхування - Porsche Finance Group Ukraine. PFG Ukraine. – URL: <https://www.porschefinance.ua/uk/strahuvannya/kardif>
20. Anspach D. What Happens If Your Insurance Company Files Bankruptcy? The Balance. URL: <https://www.thebalance.com/whathappens-if-your-insurance-company-files-bankruptcy-2388607>.

## ДОДАТКИ

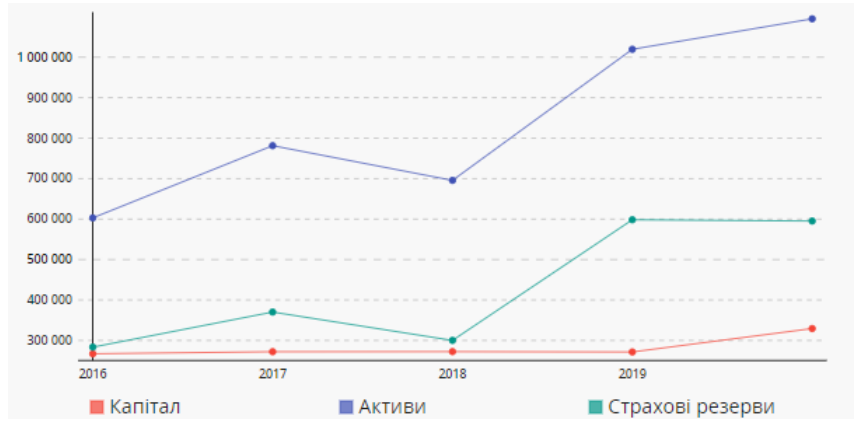


*Додаток А. Динаміка кількості ДТП в Україні за 2010-2019 рр. [4]*

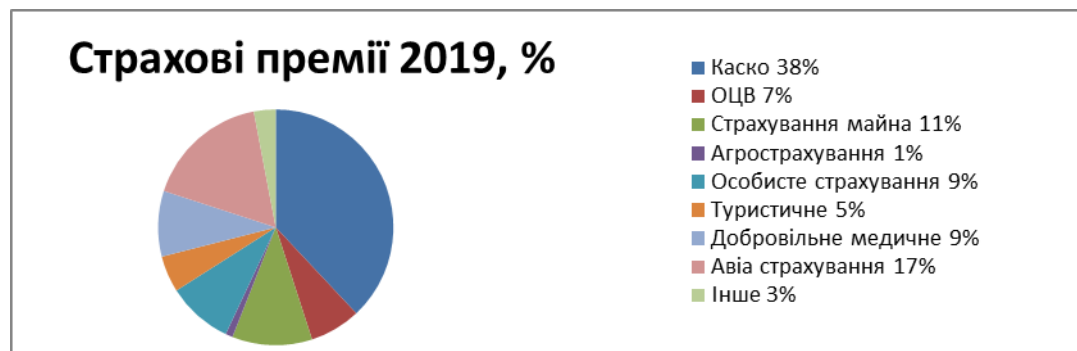
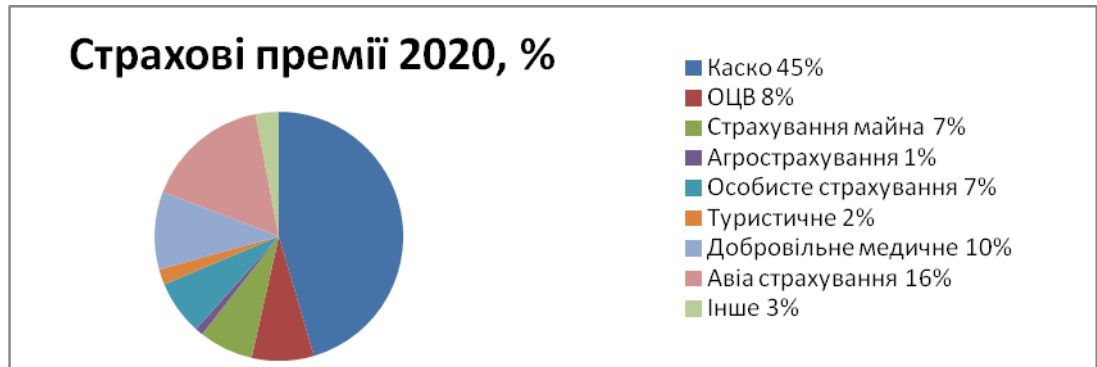


## Динаміка основних фінансових показників ПрАТ СК «Універсальна»

Показники	2019р.	2018р.	Зміна	Темп приросту, %
Активи всього, тис.грн.	1019676	917593	102083	11,13
Власний капітал, тис.грн.	271547	268088	3459	1,29
Валові зобов'язання, тис.грн.	748129	649506	98623	15,18
Покриття власним капіталом зобов'язань страховика, %	36,30	41,28	- 4,98	-
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис.грн.	129549	185835	-56286	-30,29
Покриття грошовими коштами зобов'язань, %	17,32	28,61	-11	-
Валові премії, всього, тис.грн.	761318,12	664744,01	96574	14,53
Частина страхових премій, належна перестраховикам, тис.грн	2946,16	3457,04	-510,88	-14,78
Співвідношення між преміями, що належать перестраховикам, та валовими преміями, %	0,39	0,52	-0,13	-
Страхові виплати та відшкодування, тис.грн	484014,84	159660,67	324 354	203,15
Співвідношення між виплатами та валовими преміями, %	63,58	24,02	39,56	-
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн.	244	16 359	-16 115	-
Рентабельність продажів, %	50,56%	-61,43%	10,83 п.п.	-
Чистий прибуток (збиток), тис.грн	3459	-3360	99	-
Рентабельність власного капіталу, %	1,27	-1,25	0,02	-



*Додаток В. Фінансові показники СК «Універсальна»  
за 9 місяців 2015-2019 років [6]*



*Додаток Г. Структури страхових премій за видами за 9 місяців 2020/2019 років в СК «Універсальна» [4]*